

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 22. ledna 2020¹

Věc C-634/18

Prokuratura Rejonowa w Słupsku

v.
JI

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Sądem Rejonowym w Słupsku (Polsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v trestních věcech – Rámcové rozhodnutí 2004/757/SVV – Minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami – Rozsah – Článek 2 odst. 1 písm. c) a čl. 4 odst. 2 písm. a) – Osobní spotřeba – Velké množství drog – Zásada legality trestných činů a trestů“

1. *Nullum crimen nulla poena sine lege scripta, praevia, certa et stricta*. Znění tohoto úsloví, které sice vyjadřuje jasné pravidlo a základní zásadu, že jak trestný čin, tak trest musí být stanoveny zákonem, však nadále vyžaduje výklad².

2. V projednávaném případě Sąd Rejonowy w Słupsku – XIV Wydział Karny [Okresní soud ve Słupsku (XIV trestní oddělení), Polsko] žádá o vodítko k výkladu rámcového rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami³. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda je situace v rámci vnitrostátního práva, kdy je pojem „velké množství drog“, který vede ke kvalifikaci trestného činu jako závažného podle čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757, definován vnitrostátními soudy případ od případu, a nikoli vnitrostátními právními předpisy, slučitelná s tímto rámcovým rozhodnutím a se zásadou legality trestných činů a sankcí. Za účelem odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr nejprve posoudí, zda má pravomoc odpovídat na předběžné otázky v případech týkajících se držení drog pro vlastní spotřebu, což je situace, která je vyňata z působnosti rámcového rozhodnutí na základě jeho čl. 2 odst. 2, jakož i to, zda se v projednávané věci použije Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“)⁴.

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – Viz například mé stanovisko ve věci IK (výkon doplňujícího trestu), C-551/18 PPU, EU:C:2018:890. Viz také stanovisko mého zesnulého a váženého kolegy generálního advokáta Y. Bota ve věci M. A. S. a MB, C-42/17, EU:C:2017:564, bod 74, v němž se připomíná, že zásada, podle níž musí být trestné činy a sankce upraveny zákonem, představuje jednu ze základních zásad moderního trestního práva, která byla identifikována zejména italským kriminologem Cesarem Beccariou, který ji citoval ve svém slavném pojednání O zločinech a trestech (1764) a v dílech Montesquieuho [De l'Esprit des Lois (kniha XI, kapitola VI, de la Constitution d'Angleterre), 1748].

3 – Úř. věst. 2004, L 335, s. 8.

4 – Úř. věst. 2007, C 303, s. 1.

Právní rámec

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

3. Článek 7 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), stanoví, že „[n] nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu“.

Právo Evropské unie

Smlouva o Evropské unii

4. Článek 31 odst. 1 písm. e) Smlouvy o Evropské unii ve znění použitelném v době přijetí rámcového rozhodnutí 2004/757 stanoví, že společný postup v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech zahrnuje „postupné přijímání opatření k zavedení minimálních pravidel o znacích skutkových podstat trestných činů a trestech v oblasti organizované trestné činnosti, terorismu a nedovoleného obchodu s drogami“. Článek 34 odst. 2 písm. b) uvedené Smlouvy svěřuje Radě pravomoc přijímat z podnětu členského státu nebo Evropské komise jednomyslně rámcová rozhodnutí „za účelem sbližování právních předpisů členských států. Rámcová rozhodnutí jsou závazná pro členské státy co do výsledku, kterého má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům. Nemají přímý účinek“.

Listina

5. Článek 49 Listiny přebírá a rozšiřuje znění čl. 7 odst. 1 EÚLP. Stanoví následující:

„1. Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Pokud poté, co již byl trestný čin spáchán, stanoví zákon mírnější trest, uloží se tento mírnější trest.

2. Tento článek nebrání souzení a potrestání za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných zásad uznávaných mezinárodním společenstvím.

[...]“

6. Podle čl. 51 odst. 1 Listiny jsou její ustanovení „[...] určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo [EU]“. Článek 52 odst. 3 stanoví, že „pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným [EÚLP], jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá [EÚLP] [...]“.

Rámcové rozhodnutí 2004/757

7. Body odůvodnění rámcového rozhodnutí 2004/757 obsahují následující prohlášení. „Nedovolený obchod s drogami ohrožuje zdraví, bezpečnost a kvalitu života občanů Evropské unie stejně jako legální hospodářskou činnost, stabilitu a bezpečnost členských států⁵“. „Je nezbytné přijmout minimální pravidla týkající se znaků skutkových podstat trestných činů nedovoleného obchodu s drogami a prekursorů, jež by na úrovni Unie umožnily společný přístup k boji proti takovému nedovolenému obchodu⁶“. Akce EU by se měla soustředit „na nejzávažnější typy trestných činů souvisejících s drogami“, přičemž „vynětí určitých druhů jednání, která se vztahují k osobní spotřebě, z oblasti působnosti [rámcového rozhodnutí 2004/757], nepředstavuje pokyn Rady, jak by členské státy měly podobné případy ve svém vnitrostátním právu řešit⁷“. „Sankce stanovené členskými státy by měly být účinné, přiměřené a odrazující a zahrnovat i trest odnětí svobody. Při stanovení výše sankcí je třeba přihlídnout k okolnostem, jako je množství a druh obchodované drogy a zda byl trestný čin spáchán v rámci zločinného spolčení⁸“. „Účinnost snah zaměřených na řešení nedovoleného obchodu s drogami závisí zejména na harmonizaci vnitrostátních opatření, kterými se provádí toto rámcové rozhodnutí⁹“.

8. Článek 2 stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby dále uvedené úmyslné jednání, je-li protiprávní, bylo trestné:

- a) výroba, zhotovování, extrahování, příprava, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání za jakýchkoliv podmínek, překupnictví, zasílání, tranzitní přeprava, převážení, dovoz nebo vývoz drog;
- b) pěstování opiového máku, keřů koky nebo rostlin Cannabis;
- c) držení nebo nákup drog za účelem některý[c]h činností uvedených pod písmenem a);
- d) zhotovování, převážení nebo šíření prekurzorů, pokud je známo, že jsou určeny k použití při nedovolené výrobě nebo zhotovení drog.

2. Jednání uvedené v odstavci 1 nespadá do oblasti působnosti tohoto rámcového rozhodnutí, pokud se ho pachatelé dopustí výhradně pro svou vlastní spotřebu, jak je vymezena vnitrostátními právními předpisy.“

9. Článek 4 stanoví:

„1. Každý členský stát přijme opatření nezbytná k zajištění toho, aby za trestné činy uvedené v člancích 2 a 3 bylo možné uložit účinné, přiměřené a odrazující tresty.

Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby se na trestné činy uvedené v článku 2 vztahovaly tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně 1 až 3 roky.

5 – Bod 1 odůvodnění.

6 – Bod 3 odůvodnění.

7 – Bod 4 odůvodnění.

8 – Bod 5 odůvodnění.

9 – Bod 9 odůvodnění.

2. Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby se na trestné činy uvedené v čl. 2 odst. 1 písm. a), b) a c) vztahovaly tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně 5 až 10 let za těchto okolností:

a) u trestného činu se jedná o velké množství drog;

[...]“

Vnitrostátní právní předpisy

10. Článek 62 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (zákon ze dne 29. července 2005 o boji proti drogové závislosti, dále jen „zákon o boji proti drogové závislosti“) stanoví:

„1. Kdo v rozporu ustanoveními tohoto zákona drží omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán trestem odnětí svobody v délce trvání až tři roky.

2. Jestliže se u trestného činu uvedeného v odstavci 1 jedná o značné množství omamných nebo psychotropních látek, bude pachatel potrestán odnětím svobody v délce trvání jednoho roku až deseti let.“

Skutkový stav, řízení a předběžné otázky

11. Prokuratura Rejonowa w Słupsku (Okresní státní zastupitelství ve Słupsku, Polsko, dále jen „Prokuratura“) zahájila trestní řízení proti JI mimo jiné proto, že: i) dne 7. listopadu 2016 držel značné množství psychotropních látek v podobě amfetaminu o celkové čisté hmotnosti 10,73 gramu a omamných látek v podobě marihuany o celkové hmotnosti 16,07 gramu, čímž byla naplněna skutková podstata trestného činu podle čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti; a ii) dne 28. listopadu 2016 držel omamné látky v podobě marihuany o čisté hmotnosti 2,00 gramu a psychotropní látky v podobě amfetaminu o čisté hmotnosti 0,49 gramu, čímž byla naplněna skutková podstata trestného činu podle čl. 62 odst. 1 uvedeného zákona.

12. Je nesporné, že JI uvedené drogy držel pro vlastní spotřebu. V rámci trestního řízení, které bylo zahájeno v návaznosti na skutková zjištění, se JI doznal ke všem trestným činům, z jejichž spáchání byl obviněn.

13. Sąd Rejonowy w Słupsku – XIV Wydział Karny [Okresní soud ve Słupsku (XIV trestní oddělení)] poukazuje na to, že rámcové rozhodnutí 2004/757 nedefinuje pojem „velké množství drog“. Ani vnitrostátní právní předpisy nedefinují pojem „značné množství“ drog, který je použit v čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti. Předkládající soud vysvětluje, že judikatura se pokoušela tuto mezeru vyplnit stanovením souboru kritérií pro určení, zda je množství drog „značné“, „nikoliv značné“ nebo „běžné“. Těmito kritérii jsou hmotnost (gramy, kilogramy, tuny, počet dávek), druh omamné látky (dělení na tzv. „drogy tvrdé“ a „drogy měkké“) a zamýšlené použití (pro obchodní účely, pro vlastní spotřebu). Pojem „značné množství“ drog je však i nadále vágní a různými vnitrostátními soudy je definován různými způsoby. Předkládající soud uvádí několik příkladů rozdílného výkladu tohoto pojmu v rámci vnitrostátní judikatury¹⁰.

10 – Viz níže bod 76 a poznámky pod čarou 45 a 46.

14. V tomto kontextu předkládající soud vyjadřuje pochybnosti o slučitelnosti této judikatury se zásadou legality trestných činů a trestů zakotvenou v článku 7 EÚLP. Uvádí rovněž, že skutečnost, že pojem „velké množství drog“ není definován na úrovni Evropské unie, nýbrž je ponechán na uvážení členských států, by mohl vést k rozdílnému zacházení s občany Evropské unie v závislosti na tom, ve kterém členském státě mají bydliště.

15. Předkládající soud uvádí, že tyto otázky již byly předloženy Trybunału Konstytucyjnyemu (Ústavní soud, Polsko), který v rozsudku ze dne 14. února 2012 rozhodl, že čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti je, pokud jde o znak skutkové podstaty trestného činu týkající se „značného množství“ určité látky, slučitelný s polskou ústavou.

16. V tomto kontextu předkládající soud položil Soudnímu dvoru následující otázky:

- „1) Musí být norma unijního práva obsažená v čl. 4 odst. 2 písm. a) ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. c) [rámcového rozhodnutí 2004/757], vykládána v tom smyslu, že toto ustanovení nebrání tomu, aby byl pojem ‚značné množství drog‘ vykládán případ od případu v rámci individuálního posouzení vnitrostátního soudu, a že toto posouzení nevyžaduje uplatnění žádného objektivního kritéria, zejména nevyžaduje zjištění, že pachatel drží drogy za účelem jednání uvedených v čl. 4]odst. 2 písm. a) tohoto rámcového rozhodnutí, tedy za účelem výroby, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, překupnictví či dodávání za jakýchkoliv podmínek?
- 2) Jsou prostředky soudní ochrany, které jsou nezbytné k zajištění efektivity a účinnosti norem unijního práva obsažených v rámcovém rozhodnutí 2004/757, a to zejména v čl. 4 odst. 2 písm. a) ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. c) tohoto rámcového rozhodnutí, s ohledem na to, že [zákon o boji proti drogové závislosti] neobsahuje přesnou definici pojmu ‚značné množství drog‘ a ponechává tento výklad na uvážení soudního kolegia rozhodujícího v konkrétním případě v rámci jeho pravomoci soudního přezkumu, dostatečné k tomu, aby byla polským občanům poskytnuta účinná ochrana vyplývající z norem unijního práva, kterými se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a trestů v oblasti nedovoleného obchodu s drogami?
- 3) Je vnitrostátní právní norma obsažená v čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti slučitelná s unijním právem, a to zejména [s normou] obsaženou v čl. 4 odst. 2 písm. a) ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. c) rámcového rozhodnutí 2004/757, a pokud ano, brání norma unijního práva, která stanoví, že osoba, jež spáchala trestný čin spočívající v držení velkého množství drog za účelem jednání uvedených v čl. 2 odst. 1) písm. c) rámcového rozhodnutí 2004/757, bude potrestána přísnějším trestem, výkladu pojmu ‚značné množství psychotropních a omamných látek‘ provedenému polskými vnitrostátními soudy?
- 4) Brání zásady rovnosti a nediskriminace (článek 14 [EÚLP] a články 20 a 21 [Listiny] ve spojení s čl. 6 odst. 1 [Smlouvy o Evropské unii]) ustanovení čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti, který stanovuje přísnější trestní odpovědnost za trestný čin držení značného množství psychotropních a omamných látek, jak je tento pojem vykládán polskými vnitrostátními soudy?“

17. Písemná vyjádření předložily Prokuratura, česká, nizozemská, polská, španělská a švédská vláda, jakož i Komise. Na jednání konaném dne 2. října 2019 přednesly ústní vyjádření Prokuratura, polská, španělská a švédská vláda, jakož i Komise.

Posouzení

K pravomoci Soudního dvora

18. Prokuratura tvrdí, že Soudní dvůr nemá pravomoc odpovědět na předběžné otázky položené předkládajícím soudem, protože se týkají výkladu vnitrostátního práva, a sice čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti a slučitelnosti tohoto ustanovení s rámcovým rozhodnutím 2004/757.

19. V této souvislosti z ustálené judikatury vyplývá, že Soudní dvůr nemá na základě článku 267 SFEU pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu pravidel vnitrostátního práva. Pravomoc Soudního dvora je omezena pouze na přezkum ustanovení unijního práva¹¹. Soudní dvůr však má pravomoc poskytnout předkládajícímu soudu veškeré poznatky k výkladu unijního práva, které pro něj mohou být užitečné při posuzování účinků takových ustanovení vnitrostátního práva. Kromě toho nic nebrání Soudnímu dvoru v tom, aby otázky přeformuloval tak, aby mohl předkládajícímu soudu poskytnout výklad ustanovení unijního práva, který pro něj bude užitečný k rozhodnutí sporu, jenž mu byl předložen¹².

20. V projednávané věci se předběžné otázky týkají výkladu čl. 2 odst. 1 písm. c) a čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757. Uvedený čl. 2 odst. 2 je třeba vykládat rovněž za účelem určení, zda projednávaná věc spadá do oblasti působnosti unijního práva. Položené otázky jsou tedy na první pohled přípustné.

21. Komise tvrdí, že projednávaná věc nespadá do oblasti působnosti rámcového rozhodnutí 2004/757. Ze skutkových okolností, tak jak byly předloženy předkládajícím soudem, vyplývá, že JI přechovával drogy pro vlastní spotřebu. Článek 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2004/757 takové jednání vylučuje ze své působnosti.

22. Na jednání Prokuratura, jakož i polská, španělská a švédská vláda souhlasily s tvrzením Komise.

23. Ze znění čl. 2 odst. 2 sice vyplývá, že přechovávání drog pro „vlastní spotřebu“ dané osoby nespadá do oblasti působnosti rámcového rozhodnutí 2004/757 a že takové jednání je upraveno (a trestáno) vnitrostátními právními předpisy. Jak ovšem vysvětluje bod 4 odůvodnění rámcového rozhodnutí, nepředstavuje vynětí určitých druhů jednání, která se vztahují k osobní spotřebě, z oblasti působnosti rámcového rozhodnutí pokyn Rady, jak by členské státy měly podobné případy ve vnitrostátním právu řešit.

24. Polská vláda na jednání vysvětlila, že zákon o boji proti drogové závislosti, kterým bylo provedeno rozhodnutí 2004/757, pro účely trestnosti držení drog *nerozlišuje* mezi jejich držením pro vlastní spotřebu a držením pro jiné účely. Článek 62 odst. 1 (týkající se držení drog, za něž lze uložit trest odnětí svobody až na tři roky) a čl. 62 odst. 2 (týkající se držení značného množství drog, za něž lze uložit trest odnětí svobody v délce trvání od jednoho roku do deseti let) tak držení drog trestají *bez ohledu na jeho účel*. Tím, že článek 62 zákona o boji proti drogové závislosti zachází s držením drog tímto způsobem, podle polské vlády překračuje rámec konceptu držení drog ve smyslu čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí a zahrnuje do něj i držení drog pro vlastní spotřebu.

11 – Rozsudek ze dne 21. července 2011, Fuchs a Köhler, C-159/10 a C-160/10, EU:C:2011:508, bod 30.

12 – Rozsudek ze dne 5. března 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, EU:C:2009:127, body 24 a 25.

25. Informace poskytnuté polskou vládou tedy potvrzují, že vnitrostátní právní předpisy zacházejí s držením drog pro vlastní spotřebu stejným způsobem jako s držením drog v rámci obchodu s drogami, za něž lze uložit trest podle čl. 2 odst. 1 písm. c) rozhodnutí 2004/757¹³. Podle polského práva je navíc možné zastavit trestní řízení zahájené z důvodu držení drog pro vlastní spotřebu, pouze pokud jde o „zanedbatelné“ množství drog.

26. Z ustálené judikatury vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce týkajících se ustanovení unijního práva v situacích, kdy skutkové okolnosti případů posuzovaných vnitrostátními soudy nespadají do oblasti přímé působnosti unijního práva, ale kdy se uvedená ustanovení unijního práva stala použitelnými v důsledku vnitrostátních právních předpisů, jež upravily řešení vnitrostátních situací v souladu s řešením upraveným unijním právem¹⁴. Za těchto okolností existuje jasný zájem Evropské unie na tom, aby se za účelem zabránění budoucím rozdílným výkladům dostalo ustanovením nebo pojmům převzatým z unijního práva jednotného výkladu bez ohledu na podmínky, za kterých se mají uplatnit¹⁵.

27. S výhradou nezbytného ověření skutkového stavu vnitrostátním soudem mám za to, že se tato judikatura v projednávané věci použije. Zákon o boji proti drogové závislosti provádí rámcové rozhodnutí 2004/757 do vnitrostátního právního řádu. Článek 62 tohoto zákona vede k tomu, že na situace, které by jinak nespadaly do oblasti působnosti rámcového rozhodnutí, se použije totéž řešení, jako je řešení upravené unijním právem. Konkrétně čl. 62 odst. 2 tohoto zákona považuje trestné činy, jejichž předmětem je „značné množství omamných látek“, za závažné trestné činy. Mám za to, že tento pojem představuje provedení pojmu „velké množství drog“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 do vnitrostátního práva. Držení drog pro osobní spotřebu je upraveno a sankcionováno stejným způsobem jako držení, která spadá do oblasti působnosti čl. 2 odst. 1 písm. c) rámcového rozhodnutí.

28. Znaky skutkových podstat těchto trestných činů jsou vymezeny v rámcovém rozhodnutí, a proto musí být vykládány jednotně jakožto pojmy unijního práva. Rámcové rozhodnutí nedefinuje pojem „velké množství drog“. Je tedy na Soudním dvoru, aby poskytl nezbytná vodítka k významu tohoto pojmu v zájmu předejití budoucím rozdílným výkladům.

29. Z ustálené judikatury Soudního dvora navíc jasně vyplývá, že závazná povaha rámcových rozhodnutí s sebou nese povinnost vnitrostátních orgánů, včetně vnitrostátních soudů, vykládat vnitrostátní právní předpisy v souladu s unijním právem. V případech, kdy tyto soudy používají vnitrostátní právo, jsou tedy povinny vykládat je v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčeného rámcového rozhodnutí, aby dosáhly výsledku, který předmětné rozhodnutí sleduje¹⁶.

30. Španělská vláda na jednání uvedla, že pojem „velké množství drog“ uvedený v čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí je irelevantní, jedná-li se o držení drog pro vlastní spotřebu. V rámci řízení v projednávané věci tento argument odmítám. Vnitrostátní zákonodárce se totiž rozhodl zacházet s držením drog pro vlastní spotřebu a držením drog pro účely obchodu s nimi stejným způsobem. Výklad pojmu „velké množství drog“ je tedy relevantní v obou případech.

13 – Viz Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. prosince 1988 (Sbírka smluv, sv. 1582, s. 95). Její čl. 3 odst. 2 stanoví, že „každá strana přijme s výhradou ústavních zásad a základních pojmů svého právního řádu opatření nezbytná k tomu, aby vnitrostátní právní předpisy stíhaly jako trestný čin úmyslné držení, koupi nebo pěstování omamných nebo psychotropních látek určených pro osobní spotřebu, v rozporu s ustanoveními úmluvy z roku 1961, úmluvy z roku 1961 ve znění změn nebo úmluvy z roku 1971“. Jak Evropská unie, tak Polsko jsou smluvními stranami této úmluvy.

14 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 53 a citovaná judikatura.

15 – Rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 20 a citovaná judikatura.

16 – Rozsudek ze dne 29. června 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, bod 31.

31. Španělská a švédská vláda tvrdily, že zásady vyplývající z rozsudku vydaného ve věci Ullens de Schooten¹⁷ se v projednávaném případě nepoužijí proto, že jednotně není třeba vykládat pojmy, které unijní zákonodárce neměl v úmyslu definovat v kontextu rámcového rozhodnutí. Zásada jednotného výkladu unijního práva se však vztahuje i na výklad ustanovení rámcových rozhodnutí¹⁸. V případech, kdy ustanovení unijního práva ponechává prostor pro uvážení ohledně jeho provedení členským státem, je závazný a jednotný výklad významu tohoto ustanovení unijního práva nezbytným prekurzorem pro stanovení mezí tohoto prostoru pro uvážení.

32. Z ustálené judikatury v každém případě vyplývá, že v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Následně, pokud se otázky položené vnitrostátními soudy týkají výkladu ustanovení unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout. Jestliže se tedy otázky položené vnitrostátním soudem týkají výkladu ustanovení unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout¹⁹.

33. Za těchto okolností se domnívám, že Soudní dvůr má pravomoc odpovědět na položené otázky.

K použitelnosti Listiny

34. Předkládající soud si klade otázku ohledně výkladu několika článků Listiny, aby mohl určit, zda je situace, kterou popsal a na niž se vztahuje vnitrostátní právo, slučitelná s unijním právem.

35. Komise v písemném vyjádření vyjadřuje pochybnosti o otázce, zda se má Listina v projednávané věci použít. Podle jejího názoru čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti neprovádí unijní právo.

36. Na základě čl. 51 odst. 1 Listiny jsou její ustanovení určena členským státem, výhradně pokud uplatňují unijní právo.

37. Z ustálené judikatury vyplývá, že „základní práva zaručená v právním řádu Evropské unie se uplatní ve všech situacích, které se řídí unijním právem, avšak nikoli mimo tyto situace. V tomto rámci již Soudní dvůr připomněl, že vnitrostátní právní úpravu, která nespadá do rámce unijního práva, nemůže posoudit z hlediska slučitelnosti s Listinou. Naproti tomu, spadá-li taková vnitrostátní právní úprava do působnosti unijního práva, Soudní dvůr rozhodující o předběžné otázce je povinen poskytnout všechny prvky výkladu nezbytné k tomu, aby vnitrostátní soud posoudil soulad této právní úpravy se základními právy, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje“. Soudní dvůr dále konstatoval, že „vzhledem k tomu, že v případě, kdy vnitrostátní právní úprava spadá do působnosti unijního práva, musí být respektována základní práva zaručená Listinou, nemůže nastat případ, který by spadl pod unijní právo, aniž by se uplatnila uvedená základní práva. Použitelnost unijního práva s sebou nese použitelnost základních práv zaručených Listinou“. „Pokud naproti tomu právní situace nespadá do působnosti unijního práva, Soudní dvůr nemá pravomoc o ní rozhodnout a případně uplatňovaná ustanovení Listiny sama o sobě nemohou tuto pravomoc založit“²⁰. Pojem „uplatňování unijního práva“ ve smyslu článku 51 Listiny tedy „vyžaduje existenci určité míry spojitosti mezi opatřením unijního práva a dotčeným vnitrostátním opatřením, která jde nad rámec příbuznosti dotýčných oblastí nebo nepřímého dopadu jedné oblasti na druhou“²¹.

17 – Rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, C-268/15, EU:C:2016:874.

18 – Viz například rozsudek ze dne 24. května 2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, body 28 a 30.

19 – Rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 19 a citovaná judikatura.

20 – Rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, body 19, 21, 22 a citovaná judikatura.

21 – Rozsudek ze dne 6. října 2016, Paoletti a další, C-218/15, EU:C:2016:748, bod 14.

38. Soudní dvůr zjevně nemůže rozhodnout o výkladu rámcového rozhodnutí, aniž zohlední Listinu, která je primárním unijním právem²². Jak jsem vysvětlila výše v bodech 26 až 28, ustanovení čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti provádí koncept závažného trestného činu, jehož předmětem je „velké množství drog“, uvedený v čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 do vnitrostátního práva. Je tedy zřejmé, že toto ustanovení je vnitrostátní právní úpravou, která „spadá do oblasti působnosti unijního práva“: skutečně jde o nástroj, kterým Polsko „uplatňuje unijní právo“ (v projednávané věci rámcové rozhodnutí) ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny.

39. Rozsudkem, kterým Soudní dvůr provede výklad čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 *ve světle Listiny*, se bude (bezpochyby) řídit výklad čl. 62 odst. 2 uvedeného zákona ve vztahu k osobám, které jsou obviněny z držení „značného množství omamných látek“ pro účely obchodu s nimi. V této souvislosti je nesporné, že členský stát je povinen respektovat základní práva zaručená Listinou. Jen pro úplnost dodávám, že z ustálené judikatury vyplývá, že protokol č. 30 ke Smlouvám²³ nezpochybňuje použitelnost Listiny v Polsku, ani nesměřuje k osvobození Polské republiky od povinnosti dodržovat ustanovení Listiny²⁴.

40. Připomínám, že rámcové rozhodnutí se vztahuje pouze „na nejzávažnější typy trestných činů souvisejících s drogami“²⁵, a tudíž na obchod s drogami, a nikoliv na vlastní spotřebu. Pokud jde o prvně uvedenou skutkovou podstatu, obžalovaný je chráněn požadavkem, že výklad, který je třeba provést v souvislosti s pojmem „závažný trestný čin“, týkajícím se „velkého množství drog“, musí být v souladu s Listinou. Jak se však ukázalo, čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti *nijak nerozlišuje* mezi držením drog pro vlastní spotřebu a držením drog pro účely obchodu s nimi. Bylo rozhodnuto, že vnitrostátní právní předpisy budou s oběma situacemi zacházet úplně stejně.

41. Může být v tomto kontextu z právního hlediska správné, že čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti sice *musí* mít význam, který je v souladu s Listinou, je-li osoba na základě tohoto článku obžalována pro spáchání „nejzávažnějších typů trestných činů souvisejících s drogami“ (závažný trestný čin související s obchodem s drogami), avšak totéž ustanovení může mít jiný význam (který je hypoteticky neslučitelný s Listinou), když je základem pro stíhání osoby pro spáchání *méně* závažného trestného činu, a sice pro držení *téhož množství* drog pro vlastní spotřebu?

42. V konečném důsledku bude na vnitrostátním soudu, aby na tuto otázku odpověděl jak z hlediska vnitrostátního ústavního práva, tak z hlediska požadavků vyplývajících z EÚLP. Uvedu pouze dvě poznámky.

43. Zprv by byl takový výsledek podle všeho jak nesrozumitelný, tak nevhodný. Okamžitě by vyvstaly otázky týkající se soudržnosti a proporcionality takového zacházení v kontextu trestního práva, jakož i otázky týkající se právní jistoty, kdyby měl jeden a tentýž právní text dva zásadně odlišné významy v závislosti na tom, zda je používán pro účely stíhání trestného činu i) držení velkého množství drog pro účely obchodu s nimi, anebo ii) pro držení velkého množství drog pro vlastní spotřebu. Odmítám tedy možnost, že by takové rozlišování mohlo být v souladu s právem.

44. Zadruhé je zjevné, že Soudní dvůr musí vnitrostátnímu soudu poskytnout vodítka k výkladu čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757, který je v souladu s Listinou. Pokud tak neučiní, nebude vnitrostátní soud schopen vyřešit případ, který mu byl předložen.

22 – Viz čl. 6 odst. 1 SEU: „Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v [Listině], jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy.“

23 – Protokol (č. 30) o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království. Článek 1 odst. 1 tohoto Protokolu stanoví, že „Listina nerozšiřuje možnost Soudního dvora Evropské unie ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které Listina potvrzuje“.

24 – Rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného senátu Nejvyššího soudu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 85 a citovaná judikatura. Viz také rozsudek ze dne 21. prosince 2011, N. S. a další, C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 119 a 120.

25 – Bod 4 odůvodnění rámcové dohody (viz bod 7 výše).

K předběžným otázkám

45. Všechny čtyři položené otázky bude nejlépe zkoumat společně. Předkládající soud si v podstatě klade otázku, zda čl. 4 odst. 2 písm. a) ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. c) rámcového rozhodnutí 2004/757 a zásada rovnosti zakotvená v článku 20 Listiny, zásada zákazu diskriminace zakotvená v článku 21 Listiny a zásada legality trestných činů a trestů zakotvená v článku 49 Listiny, musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která nedefinuje pojem „závažný trestný čin“ související s „velkým množstvím drog“ s pomocí objektivních kritérií (jako je například účel držení drog), ale ponechává výklad tohoto pojmu na individuálním posouzení vnitrostátních soudů případ od případu.

Rozšíření trestní odpovědnosti za závažné trestné činy související s držením velkého množství drog i na držení drog, které nespadá do rozsahu trestných činů uvedených v rámcovém rozhodnutí 2004/757

46. Článek 2 odst. 1 písm. c) rámcového rozhodnutí 2004/757 se vztahuje na „držení nebo nákup drog“ za účelem některých jednání uvedených na (rozsáhlém) seznamu v čl. 2 odst. 1 písm. a)²⁶. Článek 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí zavádí pojem „závažný trestný čin, na který se „vztah[ují] tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně 5 až 10 let“, kdežto trestné činy definované v čl. 2 odst. 1 písm. a), písm. b) a písm. c) se týkají „velkého množství drog“. Článek 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí vyjímá z oblasti své působnosti jednání upravené v čl. 2 odst. 1, pokud „se ho pachatelé dopustí“ výhradně pro vlastní spotřebu, jak je vymezena vnitrostátními právními předpisy²⁷.

47. Členské státy však mají právo považovat držení velkého množství drog pro vlastní spotřebu za závažný trestný čin. Rámcové rozhodnutí uvádí, že stanoví „minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami“²⁸. V souladu s touto definicí tedy mohou členské státy jít nad rámec těchto minimálních požadavků.

48. Bod 4 odůvodnění rámcového rozhodnutí užitečně vysvětluje, že „vynětí určitých druhů jednání, která se vztahují k osobní spotřebě, z oblasti působnosti [rámcového rozhodnutí 2004/757], nepředstavuje pokyn Rady, jak by členské státy měly podobné případy ve vnitrostátním právu řešit“. Do tohoto bodu odůvodnění byla promítnuta legislativní historie vzniku rámcového rozhodnutí. Evropský parlament návrh rámcového rozhodnutí změnil tak, že do něj začlenil čl. 2 odst. 2 s cílem promítnout do tohoto rozhodnutí zásadu subsidiarity. Evropský parlament vysvětlil, že uvedená změna znamená, že pokud si to členské státy budou přát, mohou trestat osobní spotřebu, avšak nejsou povinny tak učinit na základě rámcového rozhodnutí²⁹. S touto analýzou souhlasím. Vyplývá z ní, že členské státy mohou trestat držení drog pro vlastní spotřebu a stanovit znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, jakož i tresty, které jsou s ním spojeny.

49. Z toho proto vyvozují, že čl. 2 odst. 1 písm. c), čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2) písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 nebrání členským státům v tom, aby rozšířily trestní odpovědnost za závažné trestné činy související s držením velkého množství drog pro účely obchodu s nimi, jak je definováno v tomto rozhodnutí, i na držení drog, které nespadá do rozsahu trestných činů uvedených v tomto rámcovém rozhodnutí.

26 – Konkrétně jde o následující jednání: „výroba, zhotovování, extrahování, příprava, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání za jakýchkoliv podmínek, překupnictví, zasílání, tranzitní přeprava, převážení, dovoz nebo vývoz drog“.

27 – Některá z jednání uvedených v čl. 2 odst. 1 písm. a) jsou podle všeho v každém případě neslučitelná s konceptem držení pro osobní spotřebu (nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání, překupnictví, zasílání, tranzitní přeprava).

28 – Viz také bod 3 odůvodnění.

29 – Zpráva Evropského parlamentu o návrhu rámcového rozhodnutí Rady, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti obchodu s drogami, A5-0095/2004, 23. únor 2004, s. 6.

Pojem „velké množství drog“ uvedený v čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 a zásady rovnosti, zákazu diskriminace a legality trestných činů a trestů

50. Brání výklad pojmu „velké množství drog“, který je uveden v čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757, ve světle uvedených zásad situaci, kdy právní předpisy nedefinují výraz, jímž je výše uvedený pojem proveden do vnitrostátního práva, ale je vykládán vnitrostátními soudy případ od případu?

51. Rámcové rozhodnutí 2004/757 nedefinuje pojem „velké množství drog“, který je uveden v čl. 4 odst. 2 písm. a) a představuje jednu z přitěžujících okolností, jež vedou k uložení přísnějších trestů za trestné činy, pro něž jsou znaky jejich skutkových podstat stanoveny tímto rámcovým rozhodnutím.

52. Cílem rámcového rozhodnutí 2004/757 je stanovit minimální pravidla týkající se znaků skutkových podstat trestných činů, jakož i sankcí za ně ukládaných, v oblasti nedovoleného obchodu s drogami³⁰. Tehdy byla rámcová rozhodnutí využívána pro sbližování právních a správních předpisů členských států v těchto oblastech práva. Taková rozhodnutí byla závazná, pokud jde o výsledek, jehož má být dosažen, ale členským státům byla ponechána volba formy a metod k jeho dosažení³¹.

53. Rámcové rozhodnutí 2004/757 tedy členským státům pouze ukládá povinnost dodržet minimální požadavek, aby do svých trestněprávních předpisů začlenily přitěžující okolnost, přičemž volba formy a metod je ponechána na jejich uvážení. Od členských států se rovněž vyžadovalo zajistit, aby tresty za takové trestné činy byly účinné, přiměřené a odrazující³². Bod 9 odůvodnění jim dále ukládal povinnost zabezpečit účinnost snah zaměřených na řešení nedovoleného obchodu s drogami.

54. Podklady, které byly Soudnímu dvoru předloženy v rámci tohoto řízení, mu nejsou příliš velkou oporou při definování pojmu „velké množství drog“, který naplňuje skutkovou podstatu závažného trestného činu upravenou čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí. S určitou zdrženlivostí předkládám orientačně následující úvahy, s cílem vetnout danému pojmu určitý hmatatelný význam.

55. Zprvce pojem „velké množství“ lze zčásti dovodit jen z jeho opaku: malé množství drog, které by v souladu s rozumným očekáváním mohlo uspokojit osobní potřeby jednotlivce, který je má v držení. Zásoba, která by byla přiměřená pro jednu osobu na dobu nejvýše několika týdnů, není „velkým množstvím“. A naopak množství, které by jediného drogově závislého mohlo zasobit na dobu jednoho roku, je „velkým množstvím“ a může nasvědčovat tomu, že je skutečně možné, že uvedené drogy nedrží pro vlastní spotřebu, ale s cílem s nimi obchodovat.

56. Zadruhé lze podle mého názoru rozumně dospět k závěru, že jde o „velké množství drog“, pokud se v případě nalezených drog jedná *bud'* o širokou škálu různých drog, přičemž každá z nich se vyskytuje v menším množství, *anebo* o značné množství jednoho druhu drogy. Mám za to, že obě tyto formy výskytu opět nasvědčují tomu, že drogy jsou drženy spíše pro účely obchodu s nimi než pro vlastní spotřebu.

57. Zatřetí mám za to, že pojem „množství“ je třeba náležitě kvantifikovat spíše na základě „dávky“, kterou je v případě konkrétní drogy třeba aplikovat za účelem dosažení jednoho „euforického stavu“, než z hlediska hmotnosti. Různé drogy mají různé psychotropní účinky. Odborníci, kteří mají nezbytné technické znalosti v oblasti boje proti obchodu s drogami, budou schopni sestavit soubor

30 – Článek 31 odst. 1 písm. e) Smlouvy o Evropské unii poskytuje právní základ pro stanovení *minimálních* pravidel v určitých oblastech trestního práva, mezi něž patří i obchod s drogami. Viz rovněž bod 3 odůvodnění rámcového rozhodnutí 2004/757.

31 – Článek 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o Evropské unii. Viz také rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Ogňanov, C-554/14, EU:C:2016:835, bod 56.

32 – Článek 4 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2004/757.

orientačních údajů vysvětlujících, co znamená „dávka“ v případě běžně užívaných drog, a rozšiřovat tento soubor údajů, jakmile se (žel bohu) objeví drogy nové. Pojem „velké množství“ pak bude možné porovnávat (mezi různými typy drog), bude-li stanoven na základě počtu *dávek*, ale bude-li kvantifikován podle *hmotnosti*, mohl by implikovat poněkud odlišná množství jednotlivých drog.

58. V této souvislosti mají členské státy široký prostor pro uvážení, pokud jde o konkrétní kvantifikovatelné údaje, které použijí, aby na svém území vymezily pojem „velké množství drog“. Musí však zajistit, aby uplatňování trestněprávních předpisů bylo rozumně předvídatelné³³ a současně, aby byla zajištěna účinnost rámcového rozhodnutí.

59. Předkládající soud poukazuje na to, že výsledkem posuzovací pravomoci, kterou mají členské státy při provádění pojmu „velké množství drog“, mohou být různé režimy, které se uplatní v trestněprávních předpisech různých členských států. Stejně tak může vést nedostatečně přesné pravidlo vnitrostátního práva, které je dotčeno v projednávané věci, k tomu, že se na osoby, jež spáchají trestné činy za podobných skutkových okolností, uplatní rozdílná zacházení³⁴.

60. Pokud jde o první otázku položenou předkládajícím soudem, cílem rozhodnutí 2004/757 není úplná harmonizace ustanovení, která se použijí na znaky skutkových podstat trestných činů a trestů v oblasti, na kterou se vztahuje. Z toho vyplývá, že rozdíly mezi vnitrostátními prováděcími opatřeními nelze považovat za porušení zásad rovného zacházení a zákazu diskriminace³⁵.

61. Pokud jde o druhou otázku, z ustálené judikatury vyplývá, že zásada rovného zacházení a zásada zákazu diskriminace vyžadují, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno³⁶.

62. V projednávané věci ze skutečností předložených Soudnímu dvoru nevyplývá, že zákon o boji proti drogové závislosti zachází se srovnatelnými situacemi odlišně. Ani okolnost, že vnitrostátní soudy mají při výkladu vnitrostátního práva určitý prostor pro uvážení, nepředstavuje sama o sobě porušení těchto zásad.

63. Skutkový stav, tak jak byl vyličen předkládajícím soudem, by však měl být zkoumán i z hlediska zásady zákonnosti trestných činů a trestů zakotvené v článku 49 Listiny. Listina se použije, protože jedno a totéž ustanovení vnitrostátního práva (čl. 62 odst. 2 zákona o boji proti drogové závislosti) provádí čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí a *současně* se použije se na situace (držení pro vlastní spotřebu), které nespádají do oblasti působnosti tohoto rozhodnutí (viz body 36 a násl. výše).

64. Předkládající soud vyjadřuje pochybnosti o tom, zda je situace, kdy vnitrostátní právo nedefinuje pojem „značné množství omamných látek“ a judikatura tento pojem vždy nevykládá stejným způsobem, slučitelná s uvedenou zásadou.

65. Polská vláda v písemném vyjádření potvrdila, že vnitrostátní právní předpisy skutečně pojem „značné množství omamných látek“ nedefinují. Polská vláda tvrdí, že je tak soudům umožněno přezkoumávat relevantní okolnosti každého jednotlivého případu, což je zásadní pro důkladné posouzení otázky, zda šlo o „značné množství omamných látek“. Při tomto posouzení vnitrostátní

33 – Viz bod 66 a násl. níže

34 – Připomínám, že trestem za protiprávní držení drog podle čl. 62 odst. 1 zákona o boji proti drogové závislosti je „trest odnětí svobody v délce trvání až tři roky“, zatímco podle čl. 62 odst. 2 tohoto zákona vede „značné množství“ drogy k uložení „trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku až deseti let“ (viz bod 10 výše).

35 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. května 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, bod 59.

36 – Rozsudky ze dne 6. října 2009, *Wolzenburg*, C-123/08, EU:C:2009:616, bod 63 a ze dne 3. května 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, bod 56.

soudy musí použít zásady vyplývající z judikatury Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud, Polsko). Polská vláda na jednání poukázala na rozhodnutí tohoto soudu ze dne 23. září 2009, které stanoví určité pokyny pro posouzení otázky, zda jde za okolností jednotlivého případu o „značné množství omamných látek“.

66. Zásada legality trestných činů a trestů, jakož i z toho vyplývající požadavky předvídatelnosti, přesnosti a zákazu zpětné účinnosti mají prvořadý význam jak v unijním právním řádu, tak ve vnitrostátních právních rádech. Tato zásada je zakotvena v článku 49 Listiny, ale rovněž patří mezi ústavní tradice společné členským státům³⁷.

67. V souladu s čl. 52 odst. 3 Listiny má právo zaručené v jejím článku 49 stejný smysl a rozsah jako právo zaručené EÚLP, včetně judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Evropský soud pro lidská práva“)³⁸.

68. Podle zásady legality trestných činů a trestů musí trestněprávní ustanovení splňovat určité požadavky na dostupnost a předvídatelnost, a to jak pokud jde o definici trestného činu, tak o stanovení trestu³⁹.

69. Požadavek určitosti použitelného práva, jenž je nedílnou součástí uvedené zásady, znamená, že právo jasně definuje trestné činy a tresty, jež lze za jejich spáchání uložit. Tato podmínka je splněna, pokud má jednotlivec možnost se ze znění příslušného ustanovení, a v případě potřeby z výkladu, který k němu podaly soudy, dozvědět, jaká konání a opomenutí zakládají jeho trestněprávní odpovědnost⁴⁰.

70. Evropský soud pro lidská práva vysvětlil, že „v důsledku zásady, podle níž musí mít zákony obecnou působnost, není znění právních ustanovení vždy přesné. To znamená, že řada zákonů je nevyhnutelně formulována s pomocí pojmů, které jsou ve větší či menší míře vágní, a jejich výklad a použití závisí na praxi. Proto je součástí každého právního systému, jakkoli je právní ustanovení – včetně ustanovení trestního práva – jasně formulováno, nevyhnutelný prvek soudního výkladu. Vždy bude existovat potřeba objasnit otázky opředené pochybnostmi a přizpůsobit se měnícím se okolnostem. I když jistota je vysoce žádoucí, může vést k nadměrné rigidnosti a právo musí být schopno držet krok s měnícími se okolnostmi. Právo stále může splňovat požadavek „předvídatelnosti“, když si dotyčná osoba bude muset obstarat vhodnou právní radu, aby mohla vzhledem k okolnostem daného případu rozumně posoudit důsledky, které budou z daného jednání vyplývat“⁴¹. Kromě toho „úroveň přesnosti, kterou musí mít vnitrostátní právní předpisy – jenž v žádném případě nemohou upravit každou eventuální situaci – závisí do značné míry na obsahu dotčeného nástroje, na oblasti, kterou mají upravovat, a na postavení jejich adresátů“⁴².

71. V tomto ohledu má judikatura Soudního dvora za to, že zásada legality trestných činů a trestů „nemůže být vykládána tak, že zakazuje postupné vyjasňování pravidel trestní odpovědnosti prostřednictvím soudních výkladů, za podmínky, že tyto výklady jsou rozumně předvídatelné“⁴³.

72. Z právě citované judikatury vyplývá, že zásada legality trestných činů a trestů vyžaduje následující: i) právní předpis musí jasně definovat trestné činy a tresty, které se za jejich spáchání ukládají; ii) musí být přístupný a předvídatelný; iii) skutečnost, že některá ustanovení vyžadují soudní výklad, automaticky neznamená, že tyto požadavky nejsou splněny (to platí i pro trestněprávní ustanovení); iv)

37 – Rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, body 51 až 53 a citovaná judikatura.

38 – Viz vysvětlení k Listině základních práv, Úř. věst. 2007, C 303, s. 17.

39 – Rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M. A. S. and M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 55 a citovaná judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

40 – Rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M. A. S. and M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 56 a citovaná judikatura.

41 – Rozsudek ESLP ze dne 15. července 2014, Ashlarba v. Gruzie, CE:ECHR:2014:0715JUD004555408, §34.

42 – Rozsudek ESLP ze dne 15. ledna 2009, Association of Citizens Radko & Paunkovski v. Bývalá jugoslávská republika Makedonie, CE:ECHR:2009:0115JUD007465101, § 54.

43 – Rozsudek ze dne 28. března 2017, Rosněř, C-72/15, EU:C:2017:236, bod 167.

úroveň přesnosti, kterou musí mít vnitrostátní právní předpisy, závisí do značné míry na povaze a kontextu těchto právních předpisů; v) z toho vyplývá, že zatímco například povaha ustanovení ústavního práva může odůvodnit nižší míru přesnosti⁴⁴, trestněprávní předpisy, které mají často za následek ukládání přísných trestů odnětí svobody, vyžaduje vyšší míru přesnosti; vi) je povoleno postupné vyjasňování pravidel trestní odpovědnosti prostřednictvím soudních výkladů, za podmínky, že tyto výklady jsou rozumně předvídatelné; vii) dotyčná osoba však musí být schopna posoudit (na základě vhodné právní rady a v míře, která je za daných okolností přiměřená) důsledky, které dané jednání může mít, a jaká konání a opomenutí zakládají její trestněprávní odpovědnost.

73. Naposled uvedená úvaha se podle mého názoru vztahuje rovněž na posouzení rozsahu případné trestní odpovědnosti dané osoby, a zejména posouzení otázky, zda existují přitěžující okolnosti, které mohou mít za následek uložení přísnějších trestů, jakož i posouzení závažnosti těchto trestů.

74. Vnitrostátnímu soudu přísluší zjistit, zda skutkový stav, který vylíčil, kdy pojem „značné množství omamných látek“ není definován v zákoně o boji proti drogové závislosti, ale je vykládán soudy případ od případu, umožňuje jednotlivci posoudit, jaká konání nebo opomenutí zakládají jeho trestněprávní odpovědnost, jakož i rozsah této odpovědnosti.

75. Hierarchie, vazby a interakce mezi soudy rozhodujícími v různých stupních jsou vymezeny právním řádem každého členského státu. V této souvislosti předkládajícímu soudu v souvislosti s tímto úkolem s určitou zdrženlivostí předkládám následující obecné úvahy.

76. Z podkladů předložených Soudnímu dvoru předkládajícím soudem vyplývá, že vnitrostátní judikatura uplatňovala v období od roku 1997 (tedy před přijetím rámcového rozhodnutí a zákona o boji proti drogové závislosti) do roku 2012 kvantitativní kritérium pro vymezení „značného množství omamných látek“ ve spojení s počtem osob, u kterých by dotčené množství drog mohlo vyvolat jeden „stav euforie“. Podle předkládajícího soudu se však použitý referenční počet různí⁴⁵. Vnitrostátní soudy tato pravidla doplňují dalšími kritérii⁴⁶.

77. Polská vláda odkázala na úlohu soudů rozhodujících ve vyšších stupních při zajišťování jednotného používání trestněprávních předpisů. Upozornila Soudní dvůr na stálou judikaturu Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud) (z období od roku 2006 do roku 2018), která definuje pojem „značné množství omamných látek“ odkazem na jediné kvantitativní kritérium: množství, které v tutéž chvíli uspokojí potřeby nejméně několika desítek drogově závislých. Kromě toho poukázala i na některá doplňková či podpůrná kritéria, jako je objem výrobku, jeho druh („drogy měkké“ a „drogy tvrdé“) a to, zda byl výrobek určen pro obchod nebo k vlastní spotřebě. Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud) ve svém rozhodnutí ze dne 23. září 2009 rovněž uvedl, že „kdyby se pokusil formulovat kvazi právní definici [tohoto pojmu], jednalo by se o nepovolený výkon zákonodárné pravomoci“ a že „žádný model [definice] formulovaný tímto soudem by nemohl zahrnovat všechny případné budoucí situace vzhledem k tomu, jakým tempem dochází v současnosti k technologickému pokroku (a k výrobě nových syntetických drog, které jsou ještě více nebezpečné pro lidský život a zdraví a které mohou vyvolat žádoucí účinek s pomocí stále menšího množství)“.

44 – Rozsudek ESLP ze dne 20. května 1999, *Rekvényi v. Hungary*, CE:ECHR:1999:0520JUD002539094, § 34.

45 – Číslo uváděná před Soudním dvorem se pohybovala od „nejméně několika desítek osob“ po „několik stovek osob“, „několik desítek tisíc“ nebo „2 000 dávek“.

46 – Například množství drog, které by mohlo uspokojit potřeby přinejmenším několika desítek drogově závislých, nebo určení, zda je vůbec možné spotřebovat veškeré množství nalezených drog a zda by s přihlédnutím k druhu dané drogy mohlo vyvolat stav euforie.

78. Postupný vývoj trestního práva prostřednictvím judikatury je dobře zakotvenou a nezbytnou součástí evropské právní tradice⁴⁷. To platí zejména při posuzování skutkových okolností, které se týkají látek, jako jsou drogy. Povaha, rozmanitost, účinky a přirozené vlastnosti různých druhů drog ztěžují formulování „univerzální“ definice pojmu „velké množství“ těchto látek. Jak rozhodl Evropský soud pro lidská práva, „nutnost vyhnout se nadměrné rigiditě a držet krok s měnícími se okolnostmi znamená, že řada zákonů je nevyhnutelně formulována s pomocí pojmů, které jsou ve větší či menší míře vágní. Výklad a použití takových právních aktů závisí na praxi“⁴⁸.

79. Nicméně taková situace, kdy stávající judikatura soudů nižšího stupně neumožňuje jednotlivci zjistit, zda držení drog v množství, které je dostatečné pro vyvolání jednoho stavu euforie u několika desítek osob, stačí pro účely konstatování, že byl spáchán závažný trestný čin, anebo zda ke spáchání závažného trestného činu dochází pouze v případě držení množství, které by bylo dostatečné pro několik stovek (nebo dokonce tisíců) osob, by podle mého názoru nesplňovala kritérium předvídatelnosti. Taková situace by šla nad rámec úrovně pružnosti, která je nezbytná k předejití nadměrné rigidnosti a k přizpůsobení se měnícím se okolnostem. Nastaly-li takové skutkové okolnosti, jak je vylíčil předkládající soud v předkládacím rozhodnutí, harmonizované kritérium, které bylo údajně koncipováno judikaturou Sądu Najwyższyho (Nejvyšší soud), podle mého názoru nevede k přiměřeně předvídatelnému uplatňování trestněprávních předpisů. Tento soud rovněž uvedl, že nemá v úmyslu rozsáhleji definovat pojem „značné množství omamných látek“, což by považoval za svévolné přisvojení si zákonodárné moci⁴⁹. Za těchto okolností není neomezený výklad přitěžujících okolností ohledně otázky, co představuje „značné množství“ drog, prováděný vnitrostátními soudy případ od případu, slučitelný se zásadou legality trestných činů a trestů.

80. Dospěla jsem proto k závěru, že výklad čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 ve světle zásad rovnosti, zákazu diskriminace a legality trestných činů a trestů nebrání situaci, kdy výraz, kterým se do vnitrostátního práva provádí pojem „velké množství drog“, není vnitrostátními předpisy definován, nýbrž je objasňován prostřednictvím soudních výkladů. Tento výklad však musí dotčené osobě umožnit, aby mohla posoudit vznik a rozsah své trestní odpovědnosti, pokud bude zadržena s určitým množstvím drog. Výklad tohoto pojmu vnitrostátními soudy případ od případu na základě kritéria, které neposkytuje rozumnou míru předvídatelnosti a jistoty, není slučitelný se zásadou legality trestných činů a trestů zakotvenou v článku 49 Listiny. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit, zda v jeho vnitrostátním právním řádu skutečně existuje taková situace.

Závěry

81. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky položené Sądem Rejonowym w Śląsku – XIV Wydział Karny [Okresní soud ve Śląsku (XIV trestní oddělení), Polsko] takto:

- Článek 2 odst. 1 písm. c), čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami, nebrání členským státům v tom, aby rozšířily trestní odpovědnost za závažné trestné činy související s držením velkého množství drog pro účely obchodu s nimi, jak je definováno v tomto rozhodnutí, i na držení drog, které nespadá do rozsahu trestných činů uvedených v tomto rámcovém rozhodnutí.
- Výklad čl. 4 odst. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 ve světle zásad rovnosti, zákazu diskriminace a legality trestných činů a trestů nebrání situaci, kdy výraz, kterým se do vnitrostátního práva provádí pojem „velké množství drog“, není vnitrostátními předpisy definován,

47 – Rozsudek ESLP ze dne 21. října 2013, Del Río Prada v. Španělsko, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 93.

48 – Rozsudek ESLP ze dne 17. února 2004, Maestri v. Itálie, CE:ECHR:2004:0217JUD003974898, § 26.

49 – Viz bod 77 výše.

nýbrž je objasňován prostřednictvím soudních výkladů. Tento výklad však musí dotčené osobě umožnit, aby mohla posoudit vznik a rozsah své trestní odpovědnosti, pokud bude zadržena s určitým množstvím drog. Výklad tohoto pojmu vnitrostátními soudy případ od případu na základě kritéria, které neposkytuje rozumnou míru předvídatelnosti a jistoty, není slučitelný se zásadou legality trestných činů a trestů zakotvenou v článku 49 Listiny základních práv Evropské unie. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit, zda v jeho vnitrostátním právním řádu skutečně existuje taková situace.